

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till rikets allmänna kartverk jämte i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkterna 215—218, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 för rikets allmänna kartverk beräkna, till avlöningar ett förslagsanslag av 880,400 kronor, till omkostnader ett förslagsanslag av 117,500 kronor, till kartarbeten m. m. ett reservationsanslag av 244,000 kronor och till utrustning m. m. ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 5 mars 1943 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 111, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till rikets allmänna kartverk — samtidigt med godkännande av ändrad avlöningsstat — för budgetåret 1943/44 anvisa till avlöningar ett förslagsanslag av 903,000 kronor, till omkostnader ett förslagsanslag av 121,400 kronor, till kartarbeten m. m. ett reservationsanslag av 246,500 kronor och till utrustning m. m. ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 214, av herr *Holmström*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta,

dels att ersättning till med ålderspension avgången militär personal, som anställts såsom icke-ordinarie befattningshavare vid rikets allmänna kartverk, skall fr. o. m. den 1 oktober 1942 utgå till officer enligt löneklass Oa 10 samt till underofficer enligt löneklass Uo 7 och då underofficer minst tre år varit tjänstgörande vid kartverket samt erhållit full utbildning i reproduktionsritning enligt löneklass Uo 9 i militära avlöningsreglementet,

dels att anslaget Rikets allmänna kartverk: Avlöningar skall höjas med ett med hänsyn till de nya ersättningsbestämmelserna erforderligt belopp,

dels att det må ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som av riksdagens beslut må föranledas i fråga om tillämpningen av bestämmelserna och om anslagsredovisningen vid tillgodoförande till kartverkets avlöningsanslag av de innehållna pensionsmedlen.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionen, får utskottet hänvisa till denna.

En genomgripande omläggning av den ekonomiska kartläggningen genomfördes vid 1937 års riksdag (prop. nr 237, jordbr. utsk. utl. nr 74, r. skr. nr 287). Beslutet innebar tillskapandet av en förenklad ekonomisk karta och hade i övrigt följande innebörd. Kartläggningen grundas på en genom fotografering från luften åstadkommen fotokarta i skala 1:10,000, varå efter fältarbeten inläggas fastighetsindelning, kommunikationsleder, sjöar och större vattendrag, bebyggelse, viktigare kraftledningar, fornlämningar samt av ägoslagen åker och trädgård. Beskrivning över kartan utarbetas icke. I planen för den ekonomiska kartläggningen ingå hela Götaland, Svealand utom vissa delar av Värmland och Kopparbergs län samt av Norrland de närmast kusten belägna delarna jämte ett område av Jämtlands län. I fråga om övriga delar av Värmlands, Gävleborgs och Västernorrlands län samt av kustlandet i Västerbottens och Norrbottens län ävensom vissa delar av Jämtlands län iordningställes fotokarta i skala 1:10,000 med därå inlagd fastighetsindelning. Denna fotokarta har närmast avsetts för skogsbruket. Över vissa delar av Kopparbergs län, som icke ingå i planen för den ekonomiska kartläggningen, upprättas fotokarta i skala 1:10,000 utan fastighetsindelning.

Med skrivelse den 15 april 1942 har *besparingsberedningen* avlämnat promemoria angående den ekonomiska kartläggningen, däri beredningen föreslagit förenkling av kartläggningen.

I anledning av besparingsberedningens förslag har föredragande statsrådet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1942 tillkallat expeditionschefen i jordbruksdepartementet G. A. Bouveng för att verkställa utredning och avgiva förslag angående den ekonomiska kartläggningen m. m.

I promemoria den 17 februari 1943 har *Bouveng* lämnat en redogörelse för utredningsarbetets aktuella läge samt anmält, att den honom anförtrodda utredningen icke kunde fullföljas inom sådan tid att en därpå grundad proposition kunde föreläggas årets riksdag.

I skrivelse den 31 augusti 1942, varöver statskontoret den 22 februari 1943 avgivit infortrat utlåtande, har *rikets allmänna kartverk* gjort framställning om anslag för budgetåret 1943/44 med tillhoppa 1,314,200 kronor till avlöningar, omkostnader, kartarbeten m. m. samt utrustning m. m. vid kartverket. Vidare har kartverket i skrivelse den 28 september 1942, varöver infortrade utlåtanden avgivits den 16 december 1942 av försvarsväsendets lönenämnd och den 27 januari 1943 av statskontoret, hemställt om ändrade bestämmelser rörande arvode till pensionerad militär personal vid anställning såsom icke-ordinarie befattningshavare vid kartverket.

1:o) Anslag till avlöningar.

Anslaget till avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 880,400 kronor. Kungl. Maj:t har den 17 april 1942 för rikets allmänna kartverk fastställt dels personalförteckning (statsliggaren sid. 728), dels ock följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 529,500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 2,090
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 235,410
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 113,400
Summa kronor 880,400.	

Kartverket har i sin skrivelse den 31 augusti 1942 beräknat anslaget till avlöningar för budgetåret 1943/44 till 929,800 kronor.

Med anledning av kartverkets framställning den 28 september 1942 angående ändrade bestämmelser rörande arvode till pensionerad militär personal vid anställning såsom icke-ordinarie befattningshavare vid kartverket, torde följande redogörelse för hittills gällande bestämmelser i ämnet få lämnas.

I instruktionen den 18 juni 1937 (nr 644) för rikets allmänna kartverk och kartverkskommissionen stadgas i 7 § 4 mom., att pensionerad officer eller underofficer må, där så befinnes lämpligt, anställas vid kartverket såsom icke-ordinarie befattningshavare.

Före kartverkets omorganisation år 1937 kommenderades den pensionerade militära personalen, efter frivilligt åtagande, till generalstabens topografiska avdelning genom generalorder. Ersättningen utgick med i huvudsak samma belopp, som gällde för övrig pensionerad personal å militär arvodesbefattning. Sålunda utgingo enligt Kungl. Maj:ts brev den 1 juli 1923 de årliga arvodesbeloppen med 3,600 kronor till regementsofficer, 3,180 kronor till kompaniofficer och 2,340 kronor till underofficer. Dessa bestämmelser gälla allttjämt, dock numera med vissa tillägg. Sålunda har den 20 maj 1938 föreskrivits, att vid kartverket såsom icke-ordinarie befattningshavare anställd pensionerad underofficer äger att, förutom honom tillkommande pension och fyllnadspension, uppbära arvode av 3,000 kronor, vilket arvode må tilläggas befattningshavare, som är fullt kompetent att utföra gravyrritning eller annan reproduktionsritning, från och med det kvartal, som infaller sedan tre år förflutit från anställandet som icke-ordinarie vid kartverket. På de fastställda arvodena utgå dyrtidstillägg samt kristillägg.

Kartverket har i sin nyssberörda framställning erinrat, att genom beslut av 1942 års riksdag (prop. nr 210; r. skr. nr 374) nya grunder fastställts för ersättning i fråga om arvodesbefattningar vid försvarsväsendet. Enligt de numera gällande bestämmelserna för de militära arvodesbefattningarna vid försvarsväsendet utginge arvodet till kapten med belopp motsvarande nettolön i militära avlöningsreglementets löneklass Oa 10 och till fanjunkare m. fl. med belopp motsvarande nettolön i löneklassen UO 7. Under den tid, som vederbörande pensionerade militära befattningshavare innehade sådan arvodesbefattning, uppbure han icke pension utan denna skulle gottgöras försvarsväsendets löneanslag från tolfte huvudtiteln. Genom de nya arvodesbestämmelserna hade arvodisterna vid försvarsväsendet erhållit höjda ersättningar i förhållande till vad tidigare varit fallet. Då kartverkets arvodesbefattningar varit jämfästade med de militära arvodesbefattningarna, enär

de från början varit sådana militära arvodesbefattningar vid generalstabens topografiska avdelning, borde de vid kartverket tjänstgörande pensionerade militära befattningshavarna nu erhålla motsvarande förbättring i sina avlöningsvillkor. Därmed skulle också vinnas, att samtliga arvodister vid kartverket å ena sidan i officers ställning och å andra sidan i underofficers ställning i vardera gruppen erhöles samma ersättning för sitt arbete, oberoende av för var och en gällande pensionsförmåner. Då emellertid en tillämpning av försvarsväsendets regler skulle för de vid kartverket nu anställda pensionerade underofficerarna medföra en icke oväsentlig minskning i inkomst i förhållande till nu utgående förmåner, borde ett tilläggsarvode å 720 kronor för år utgå till vissa underofficerare med särskild kompetens och efter viss tids tjänstgöring.

Försvarsväsendets lönenämnd har förordat, att ersättning till den pensionerade militära arvodespersonalen vid rikets allmänna kartverk principiellt bestämdes att utgå enligt samma grunder som numera gällde för den pensionerade personalen i arvodesbefattning inom försvarsväsendet i anslutning till det av 1942 års riksdag godkända nya arvodessystemet. Lönenämnden har ej heller haft något att erinra mot den av kartverket föreslagna inplaceringen i löneklass av officerare och underofficerare. Beträffande kartverkets förslag, att tilläggsarvode å 720 kronor för år skulle kunna utgå till vissa underofficerare med särskild kompetens och efter viss tids tjänstgöring vid kartverket, har lönenämnden framhållit, att det skulle vara mera ändamålsenligt och bättre överensstämmande med de allmänna principerna för det nya arvodessystemet, därest även ifrågavarande underofficerare hänfördes till viss löneklass å löneplan UO av det militära avlöningsreglementet. Därest arvodet för dessa underofficerare bestämdes till belopp motsvarande lönen enligt militära avlöningsreglementet, löneklass UO 9, skulle löneförmånerna i stort sett komma att sammanfalla med dem som enligt kartverkets förslag skulle tillkomma dessa arvodestagare.

Statskontoret har avstyrkt bifall till kartverkets ifrågavarande framställning.

Föredragande statsrådet har i ärendet anført och föreslagit följande:

»I årets statsverksproposition erinrade jag om den pågående utredningen angående den ekonomiska kartläggningen m. m. Enligt vad utredningsmannen sedermera anmält, kan på grund av närmare angivna förhållanden utredningsarbetet icke fullföljas inom sådan tid, att en därpå grundad proposition kan föreläggas årets riksdag. Frågorna om ändringar i den ekonomiska kartläggningens bedrivande och i kartverkets organisation torde sålunda nu få anstå och först ett kommande år föreläggas riksdagen. I detta läge anser jag mig böra förorda, att anslag till kartverket för nästa budgetår äskas i huvudsaklig överensstämmelse med för innevarande budgetår tillämpade grunder.

Med utgångspunkt från vad sålunda sagts kan jag icke tillstyrka kartverkets förslag om ändring till ordinarie tjänster av 3 befattningar som flygfotografer i lönegrad Eo 15, 3 befattningar som tekniska biträden i lönegrad

Eo 11 samt en befattning som ritbiträde i lönegrad Eo 4. Ifrågavarande befattningar böra sålunda under nästa budgetår bibehållas å extra ordinarie stat. I avbidan på slutförandet av den förut omförmälda utredningen kan jag ej heller för närvarande biträda förslagen om anställande av 2 extra ordinarie flygfotografer i lönegrad Eo 15 och 2 extra tekniska biträden i lönegrad Ex 6. Däremot vill jag med hänsyn till behovet av rekryteringspersonal för statskartografbefattningarna icke motsätta mig att medel beräknas för anställande av ytterligare 2 statskartografer i lönegrad Ex 16.

Vidkommande det framlagda förslaget om anpassning efter vissa löneklasser i de för försvarsväsendets aktiva personal gällande löneplanerna av arvodena till sådana pensionerade officerare och underofficerare, vilka tjänstgöra såsom icke-ordinarie befattningshavare vid kartverket, anser jag mig icke i nuvarande läge kunna biträda detsamma.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör avlöningsanslaget för nästa budgetår beräknas på följande sätt. Posten avlöningar till ordinarie tjänstemän torde böra höjas med 7,600 kronor, i huvudsak på grund av beräknade löneklassförändringar. Posten bör sålunda uppföras med 537,100 kronor. Anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde böra bibehållas vid nuvarande belopp 2,090 kronor. Under posten avlöningar till icke-ordinarie personal torde böra redovisas följande ökning, nämligen med 9,700 kronor på grund av förslaget om medelsanvisning för anställande av ytterligare 2 extra statskartografer och med 3,500 kronor på grund av beräknade löneklassförändringar för den nuvarande personalen. Å andra sidan kan i anledning av vad kartverket anfört posten minskas med (6,480—5,050 =) i runt tal 1,400 kronor. Posten bör sålunda uppföras med (235,410 + 9,700 + 3,500 — 1,400 =) 247,210 kronor. Slutligen torde posten rörligt tillägg med hänsyn till de i det föregående tillstyrkta utgiftsökningarna böra uppräknas med 3,000 kronor till 116,400 kronor. Kartverkets avlöningsanslag skulle följaktligen för nästa budgetår behöva uppföras med (537,100 + 2,090 + 247,410 + 116,400 =) 903,000 kronor, vilket jämfört med medelsanvisningen för löpande budgetår innebär en anslagsökning med 22,600 kronor.»

Med hänsyn till att den pågående utredningen angående den ekonomiska kartläggningen m. m. icke kunnat fullföljas inom sådan tid att det blivit möjligt att för årets riksdag framlägga en därpå grundad proposition, ansluter sig utskottet till föredragande statsrådets uttalande, att anslag till kartverket för nästa budgetår bör bestämmas i huvudsaklig överensstämmelse med för innevarande budgetår tillämpade grunder.

Utskottet.

Liksom föredraganden kan utskottet i nuvarande läge icke biträda det framlagda förslaget om anpassning efter vissa löneklasser i de för försvarsväsendets aktiva personal gällande löneplanerna av arvodena till sådana pensionerade officerare och underofficerare, vilka tjänstgöra såsom icke-ordinarie befattningshavare vid kartverket. I enlighet härmed torde den i detta ämne väckta motionen icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Avlöningsanslaget till kartverket beräknas i propositionen höjt med 22,600 kronor beroende på dels förslag om anställande av ytterligare 2 extra statskartografer, dels löneklassförändringar för den nuvarande personalen och dels uppräknings av posten rörligt tillägg.

Då anslagsberäkningarna med avseende på avlöningsstat för kartverket icke föranleda erinran från utskottets sida, hemställes sålunda,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning och med avslag å motionen I:214,

1) godkänna följande avlöningsstat för rikets allmänna kartverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 537,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 2,090
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 247,410
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 116,400

Summa kronor 903,000;

2) till *Rikets allmänna kartverk*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 903,000 kronor.

2:o) Anslag till omkostnader.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 117,500 kronor. Kungl. Maj:t har den 17 april 1942 fastställt omkostnadsstat för rikets allmänna kartverk (statsliggaren sid. 729).

I skrivelsen den 31 augusti 1942 har *rikets allmänna kartverk* hemställt, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med 124,400 kronor. Ökningen, 6,900 kronor, faller till ett belopp av 2,900 kronor på posten sjukvård m. m. och till återstående del eller 4,000 kronor på posten bränsle, lyse och vatten.

Föredragande statsrådet har anfört följande i ärendet:

» Jag kan icke tillstyrka de av kartverket föreslagna utgiftsökningarna i vidare mån än att jag föreslår, att posten sjukvård uppräknas med 1,900 kronor till 4,000 kronor och posten bränsle, lyse och vatten med 2,000 kronor till 15,000 kronor. Anslaget skulle sålunda för nästa år behöva uppräknas med $(1,900 + 2,000 =) 3,900$ kronor till $(117,500 + 3,900 =) 121,400$ kronor. Sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa omkostnadsstat för kartverket.»

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag till omkostnadsstat för kartverket innebär höjning med 1,900 kronor avseende posten sjukvård och 2,000 kronor beträffande posten bränsle, lyse och vatten. Utskottet biträder framställningen och hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Rikets allmänna kartverk*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 121,400 kronor.

3:o) Anslag till kartarbeten m. m.

För detta ändamål är för innevarande budgetår upptaget ett reservationsanslag av 244,000 kronor. Beträffande bestämmelser angående anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 730.

I skrivelsen den 31 augusti 1942 har *rikets allmänna kartverk* för nästkommande budgetår upptagit ifrågavarande anslag till 250,000 kronor, vilket innebär en höjning i förhållande till innevarande budgetår med 6,000 kronor. Härvid ha med ledning av erfarenheterna från senare år utgifterna för reproduktionsarbeten beräknats höjda med 1,000 kronor till 13,500 kronor. För att erforderlig fältarbetspersonal vid de topografiska fältarbetena skall kunna påräknas har upptagits ett belopp av 6,000 kronor för anordnande av militär ritkurs, för vilket ändamål icke beräknats något belopp för innevarande budgetår. Å andra sidan har posten ortnamnsgranskning ansetts kunna minskas med 1,000 kronor till 4,000 kronor. Övriga utgiftsposter, avseende fältarbeten, flygfotografering och bidrag till kartcentral inom krigsarkivet för moderna topografiska kartor, ha beräknats till oförändrade belopp av respektive 178,000, 45,000 och 3,500 kronor. Posten bidrag till kartcentral kan, enligt vad kartverket anfört, bortfalla för den händelse en av krigsarkivet gjord framställning om överförande av motsvarande belopp till krigsarkivets stat skulle bifallas.

Föredragande statsrådet har i ärendet anfört följande:

»I överensstämmelse med vad kartverket föreslagit finner jag ett belopp av 6,000 kronor böra beräknas under ifrågavarande anslag för anordnande av militär ritkurs. Vad beträffar det hittills under anslaget upptagna bidraget å 3,500 kronor till kartcentral inom krigsarkivet torde erforderliga medel för ifrågavarande ändamål komma att från och med nästa budgetår gäldas från anslag under fjärde huvudtiteln. Med beaktande av det anförda och då beräkningen av medelsbehovet under ifrågavarande anslag icke i övrigt givit mig anledning till erinran, torde anslaget för nästa budgetår böra upptagas med $(244,000 + 6,000 - 3,500 =) 246,500$ kronor.»

Kungl. Maj:ts förevarande framställning innebär höjning av anslaget till kartarbeten m. m. med 2,500 kronor genom att å ena sidan under anslaget upptagits ett belopp av 6,000 kronor till anordnande av militär ritkurs men å andra sidan ett tidigare bidrag å 3,500 kronor till kartcentral inom krigsarkivet förutsatts bli anvisat från anslag under fjärde huvudtiteln. I enlighet med Kungl. Maj:ts äskande hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Rikets allmänna kartverk*: *Kartarbeten m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av 246,500 kronor.

4:o) Anslag till utrustning m. m.

För detta ändamål är för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 10,000 kronor. Anslaget är avsett för bestridande av kostnader för oförutsedda kompletteringar och reparationer å kartverkets flygplan.

I skrivelsen den 31 augusti 1942 har rikets allmänna kartverk hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Föredragande statsrådet har anfört följande i denna del:

»Kartverkets framställning om oförändrad medelsanvisning av 10,000 kronor för bestridande av kostnader för oförutsedda kompletteringar och reparationer å kartverkets flygplan föranleder icke någon erinran från min sida. Liksom för innevarande budgetår torde anslaget, i den mån detsamma befinnes därtill förslå, få anlitas för nyanskaffning av skåpinredning samt av viss maskinell utrustning för kartverkets behov.»

Utskottet.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts framställning om anslag till utrustning m. m. för kartverket — innebärande anslagsanvisning för ändamålet till oförändrat belopp — hemställer utskottet,

att riksdagen må till Rikets allmänna kartverk: Utrustning m. m. för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Stockholm den 6 april 1943.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar Tjällgren, Granath, Gabrielsson, Alfred Andersson, Jacob Hansson, friherre Beck-Friis, Näslund och Anderberg samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Andersson i Tungalsta, Gustafson i Vimmerby, Ericsson i Sörsjön, Carlström, Lundbom, Gustafson i Dädesjö och Hansson i Vännäsby.